

ЛІСТЫ НА ШЛЯХАХ ПЕРАМОГІ

З ФОНДАЎ ДЗЯРЖАЎНАГА МУЗЕЯ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

Маркус Конфанджымовіч
 Вясна ввара мне пера-
 дала што Целена ёй
 скараа будыто бы
 мый мунне в. Мама
 і сама хогу найтці
 Целена і узнаць
 откуда у яго такія
 сведення. Вам бы зналі
 яго адрэс, аставаў
 сваяй мамы или мунне
 зайдзі сегодні ко мне,
 можэ ми ввесе ра-
 зумеемо. Як сведзілі
 к рошы пал Валя, Ер-
 и Кузьма нахадзіраў
 в Шткі от Мінска в
 кахмі до дзевяці.

Але што мунне
 прывернуць. Я, ду-
 маю што і гэ-
 но старыя маюць
 та, заінтэресавана
 в гэтым
 коў и все.
 Алена прашу заіра-
 ко мне. Если
 сегодні на ато не
 прыхіді заўтра в
 модзе врэці
 Мама
 31/7-41

Здравствуй дорогой Марусь.
 Я с Ленкой жива и
 здорова. Войну пережи-
 ла. Тамучинам мунне.
 Теперь кончи войну мунне,
 мунне отойти мунне
 на-вох. За што браіма
 не знаю. Фарага Мар-
 можэ бойць. Ты знаеши
 што мунне, прі Целі и
 свободи. Я страшило в
 мунне. Прошло гэ педзе
 как пріш. Врэмя врэ-
 и мунне ввесе от
 кету. Мунне мунне будэ
 мунне? Целіу хренил!
 17/7-44, Мінск
 17 1960
 ЛІТБА К172245

ДРУКУЕЦА УПЕРШЫНЮ

Ліст Ніны Глебкі да Марыі Хайноўскай. 31 ліпеня 1941 г.
 Паштоўка Марыі Квяткоўскай да Марыі Хайноўскай. 17 ліпеня 1944 г.
 Працяг матэрыялу на с. 33.

ЛІСТЫ НА ШЛЯХАХ ПЕРАМОГІ

З ФОНДАЎ ДЗЯРЖАЎНАГА МУЗЕЯ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

“ПРА НАШЫ СЕМ’І... НІЧОГА НЕ ВЯДОМА”:
ЛІСТЫ НІНЫ ГЛЕБКІ І МАРЫІ КВЯТКОЎСКАЙ
ДА МАРЫІ ХАЙНОЎСКАЙ

Марія Константиновна.

Валя вчера мне перадала, што Целеш ей сказаў, будто бы мой муж в Тальке. Я сама хочу най-ці Целеша і ўзнаць, адкуда у яго такія сведення. Если ты знаеш его адрес, оставь у своей мамы или лучше зайди сегодня ко мне, может, мы вместе разыщем его. Он сообщил к тому же Вале, что и Кузьма находится в 15 км от Минска в какой-то деревне. Все это нужно проверить. Я думаю, что и ты по старой памяти заинтересована в этом.

Вот и все.

Очень прошу зайти ко мне. Если сегодня не сможешь, приходи завтра в любое время.

Нина

31/VII-41 г.

Пачатак акупацыі Беларусі і яе завяршэнне – наколькі супярэчлівымі пачуццямі могуць быць напоўнены лісты, напісаныя ў такіх розных умовах. Жонкі пісьменнікаў з хваляваннем і адчаем чакалі вестак пра родных. Адною з тых жанчын, з кім можна было падзяліцца навінамі і спадзяваннямі, была Марыя Канстанцінаўна Хайноўская (супрацоўніца Дома пісьменнікаў, да вайны загадчыца медкабінета ў ім, пасля загадчыца бібліятэкі Саюза пісьменнікаў Беларусі). У фондах Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры захоўваецца вялікая колькасць лістоў і паштовак да яе ад розных пісьменнікаў і іх родных, шмат кніг з дароўнымі надпісамі да Марыі Канстанцінаўны. Частка музейных прадметаў адносіцца да перыяду Вялікай Айчыннай вайны.

Першы ліст адрасаваны Марыі Хайноўскай 31 ліпеня 1941 г. Нінай Іларыёнаўнай Глебкай – жонкай Пятра Глебкі. Сям’я не ведала, дзе знаходзіцца Пётр Фёдаравіч, і спадзявалася атрымаць звесткі праз знаёмых. Такую інфармацыю Ніна Глебка атрымала ад Целеша, верагодна, пісьменніка Міколы Яфімавіча Цэлеша, ён ведаў і пра Кузьму Чорнага.

З дзённікавых запісаў “Дарога выпрабавання” П. Глебкі вядома, што ён развітаўся з жонкай 29 чэрвеня пад вёскай Цербуты (сёння

Пухавіцкі раён) і самастойна рушыў на Смаленск. Там з 11 ліпеня пачаў працаваць у газеце “Красноармейская правда” і хутка накіраваўся ў Маскву. У сярэдзіне ліпеня пісаў: “Пра нашы сем’і – Лынькова, Гурскага, маю – нічога не вядома. Паслалі запытанне ў перасяленцкае бюро, але адказу не атрымалі”. У нас ёсць звесткі, што жонка Міхася Лынькова Хана Абрамаўна і сын Марык былі расстраляны нацыстамі ў верасні 1941 г. пад Старымі Дарогамі, а жонка Ільі Гурскага Марыя Якаўлеўна, іх сын Леанід і жонка Пятра Глебкі Ніна Іларыёнаўна перажылі вайну.

Здравствуй дорогая Маруся! Я с Лёником жива и здорова. Войну пережила. Помучилась много. Теперь конец всем мукам, нужно строить жизнь наново. За что братья не знаю. Дорогая Маруся, может быть, ты знаешь что-нибудь про Илью – сообщи. Я страшно волнуюсь. Прошло две недели, как пришла Красная Армия, и никаких вестей от него нету. Неужели Лёник будет сиротой? Целую крепко.

17/VII-44. Маруся.

Другая паштоўка адрасавана ў Мінск да Марыі Хайноўскай з вёскі Ліцвяны 17 ліпеня 1944 г. Марыяй Квяткоўскай – жонкай пісьменніка Ільі Гурскага. Тэрыторыя Беларусі была ўжо вызвалена, але лёсы многіх заставаліся невядомымі. Ужо два тыдні, як чырвонаармейцы маглі перадаць звесткі ад Ільі Данілавіча родным, але нічога... Збянтэжаная жанчына баіцца, што засталася адна, а сын Леанід стане сіратой. Радасць і адчай зліваюцца ў радках. Але сёння мы ведаем, што Ілья Гурскі не загінуў і вярнуўся да родных. У тым жа 1944 г. пісьменнік са студзеня ўжо ўзначальваў часопіс “Беларусь”, які спачатку выдаваўся ў Маскве, а потым у Мінску.

Падрыхтавала

Ганна КЛЯНОЎСКАЯ,

старшы навуковы супрацоўнік
навукова-асветніцкага аддзела

Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры.